

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинёв, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

Nr. 03/ 1892 din 11.10. 2024

La nr. 1585 din 20.08.2024

Consiliul Audiovizualului

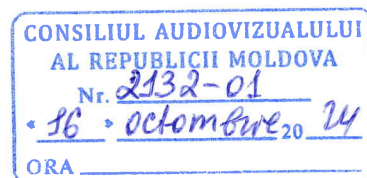
str. Vlaicu Pârcălab 46
mun. Chișinău, MD – 2012

Consiliul pentru egalitate vă transmite, în anexă, Avizul consultativ emis ca urmare a solicitării înregistrate sub nr. 1642 din 20.08.2024.

Anexă: 8 (opt) pagini.

Secretar general

Olga BULMAGA

Atenție! Acest document conține date cu caracter personal, prelucrate în cadrul Consiliului. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea privind protecția datelor cu caracter personal.

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинёв, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

AVIZ CONSULTATIV
din 03 octombrie 2024

Membrii Consiliului participanți la examinarea sesizării:

Ian FELDMAN – președinte
Carolina BAGRIN – membră
Gheorghina DRUMEA – membră
Victorina LUCA – membră
Andrei LUNGU – membru

I. Motivul și faptele sesizării

- 1.1 În data de 20 august 2024, Consiliul Audiovizualului a solicitat Consiliului pentru Egalitate aprecierea conținutului presupus instigator la discriminare al declarațiilor dlui Nicolai Ormanji, dlui Serghei Lazarev, dnei Aliona Cozari și dlui Tomas Mavroghenis din cadrul emisiunii televizate „Обсуждаем вместе” difuzată la postul „TV-Găgăuzia” la data de 19 iunie 2024.

II. Temeiul emiterii avizului consultativ

- 2.1 Consiliul, conducându-se de prevederile art. 12 alin. (1) lit. n) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19, 31 lit. c) din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/2012, decide emiterea prezentului aviz consultativ.

III. Drept relevant

- 3.1 **Constituția Republicii Moldova art. 16 alin. (2)** Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială; **art. 32 alin. (1)** Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil; **alin. (2)** Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **alin. (3)** Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.
- 3.2 **Declarația Universală a Drepturilor Omului art. 19** Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.
- 3.3 **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice art. 2 alin. (1)** Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare; **art. 19 alin. (1)** Nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **alin. (2)** Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa; **alin. (3)** Exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și răspundere specială. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări

care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **lit. a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **lit. b)** apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 26** Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

3.4 Convenția europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

art. 10 alin. (1) Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare; **alin. (2)** Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație; **art. 17** Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.

3.5 Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza Erbakan c. Turciei (Cererea nr. 59405/00), 06.07.2006, par. 64 Curtea a subliniat că combaterea tuturor formelor de intoleranță face parte integrantă din protecția drepturilor omului și că este extrem de important ca politicienii în discursurile lor publice, să evite difuzarea unor afirmații care pot să favorizeze intoleranța.

3.6 Recomandarea nr. R (97) 21 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la “Discursul instigator la ură”, “discursul instigator la ură” ca fiind toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.

3.7 Recomandarea CM/Rec (2022) 16 al Comitetului de Miniștri către statele membre privind combaterea discursului instigator la ură, pct. 2 În sensul prezentei recomandări, prin discurs instigator la ură se înțeleg toate tipurile de expresii care incită, promovează, răspândesc sau justifică violența, ura sau discriminarea împotriva unei persoane sau a unui grup de persoane, sau care le denigrează, din cauza caracteristicii personale reale sau atribuite ori statut, cum ar fi “rasa”, culoare, limbă, religie, naționalitate, origine națională sau etnică, vârstă, dizabilitate, sex, identitate de gen și orientare sexuală; **pct. 3** Întrucât discursurile instigatoare la ură acoperă o serie de expresii instigatoare la ură care variază în funcție de gravitatea lor, de prejudiciul pe care îl provoacă și de impactul lor asupra membrilor anumitor grupuri în diferite contexte, statele membre ar trebui să se asigure că există o serie de măsuri calibrate corespunzător pentru a preveni în mod eficient și combate discursul instigator la ură. O astfel de abordare cuprinzătoare ar trebui să fie pe deplin aliniată cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului și cu jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului; **pct. 4** La evaluarea gravității discursului instigator la ură și la determinarea tipului de răspundere, dacă este cazul, care ar trebui aplicată oricărei expresii specifice, autoritățile statelor membre și alte părți interesate ar trebui, urmând îndrumările oferite de jurisprudența relevantă a Curții, să ia în considerare următorii factori și interacțiunea dintre ei: conținutul discursului; contextul politic și social la momentul exprimării; intenția vorbitorului; rolul și statutul vorbitorului în societate; modul în care discursul este difuzat sau amplificat; capacitatea discursului de a provoca consecințe dăunătoare, inclusiv iminența unor astfel de consecințe; natura și dimensiunea audienței și caracteristicile grupului vizat.

- 3.8 **Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității art. 1 alin. (1)** Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu; **art. 2 discriminare** – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse, în afară de cazul în care acestea se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt proporționale, adecvate și necesare; **instigare la discriminare** – orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor protejate, reale sau presupuse; **art. 3** Subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4** Formele grave ale discriminării sunt: **lit. b)** susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă; **lit. g)** discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane; **art. 6** Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.
- 3.9 **Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare art. 2 Discurs care incită la ură** - orice formă de exprimare care provoacă, propagă, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță; **art. 3 alin. (1)** Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **alin. (2)** Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **alin. (3)** Exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **alin. (5)** Garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau la violență.
- 3.10 **Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri), art. 1 alin. (1)** Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte componentă a Republicii Moldova; **alin. (3)** Pe teritoriul Găgăuziei sânt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova; **art. 2** Găgăuzia este administrată în temeiul Constituției Republicii Moldova, prezentei legi și altor legi ale Republicii Moldova (cu excepțiile prevăzute de prezenta lege), Regulamentului Găgăuziei și actelor normative ale Adunării Populare (Halc Toplușu) a Găgăuziei, care nu vin în contradicție cu Constituția și legislația Republicii Moldova.

IV. În concluzie, Consiliul reține următoarele:

- 4.1 Consiliul, examinând conținutul materialelor anexate la sesizare, notează că urmează să se pronunțe asupra faptului dacă acesta poate fi calificat drept instigare la discriminare pe criteriul de orientare sexuală.
- 4.2 Astfel, Consiliul notează că pentru a institui prezumția instigării la discriminare, în sensul Legii nr. 121/2012, faptele invocate trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente:
- a) comportamentul prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane
 - c) pe baza unui criteriu protejat.
- 4.3 Totodată, Consiliul notează că o afirmație poate deveni instigatoare la discriminare atunci când este de natura unui îndemn la excludere, restricție, preferință sau deosebire în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane în baza unui criteriu protejat și să arate intenția certă a autorului de a săvârși fapte reprobabile.

- 4.4 În această privință, Consiliul reamintește că libertatea de exprimare acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică (cauza Lingens c. Austriei, nr. 9815/82, din 08.07.1986). Cu toate acestea, Consiliul atrage atenția că nu trebuie de ignorat faptul că exercitarea acestei libertăți comportă îndatoriri și responsabilități din partea persoanelor ce își exercită dreptul la libera exprimare. Așadar, cel care își exprimă opiniile trebuie să manifeste prudență în anumite domenii ce devin sensibile dacă sunt articulate într-un anumit context. Deși libertatea de exprimare este una din libertățile fundamentale ale omului, aceasta nu este una absolută. Consiliul notează că libertatea de exprimare poate și trebuie să fie restrânsă atunci când formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui discurs instigator la discriminare. Cu alte cuvinte, opiniile exprimate public care instigă la discriminare nu beneficiază de protecția art. 19 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și nici de Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare. Invocarea libertății de exprimare în apărarea acestor afirmații ar constitui o distorsionare a conținutului normativ al acestui drept.
- 4.5 Prin urmare, atunci când se pune problema stabilirii în ce măsură declarațiile autorilor exprimate în cadrul unei emisiuni publice corespund standardelor privind nediscriminarea, cât și dacă acestea cuprind sfera noțiunii legale a libertății de exprimare, Consiliul reține că trebuie să se țină cont de un set de criterii, printre care: substanța declarațiilor transmise, calitatea vorbitorului și influența acestuia, vulnerabilitatea auditoriului, diseminarea și impactul potențial, contextul social care amplifică tensiuni existente în societate.
- 4.6 Analizând materialele anexate¹, Consiliul stabilește că prezumția instigării la discriminare pe criteriul de orientare sexuală a fost instituită. În acest sens, Consiliul a reținut spre examinare declarațiile, dlui Nicolai Ormanji, Vicepreședinte al Adunării Populare a Găgăuziei, din cadrul unei emisiuni publice difuzate la canalul „TV-Găgăuzia” din data de 19 iunie 2024, în intervalul de timp 1:38 - 3:38, în legătură cu desfășurarea „Marșului Pride” din mun. Chișinău, desfășurat în perioada 11-16 iunie 2024: *„Сложная тематика для сегодняшнего разговора. Я, если мягко сказать, отношусь к этому отрицательно. То, что происходит у нас в стране, и в этой передаче я не хотел бы давать им какую-то рекламу. Я православный человек и воспитан в простой семье, помню традиции наших предков, своих дедушек и бабушек, которые нас воспитывали. У них, наверное, в мыслях не было, что мы можем прийти к тому, что появляется такое течение. Трудно подобрать слова, и я бы хотел отметить, что у нас в Гагаузии более 95% православных людей, которые ценят семейные ценности, традиции и не допускают в мыслях обсуждение ЛГБТ-сообществ или чего-то подобного. Мне кажется, что в Республике Молдова это призывается, потому что у нас люди противники этих моментов, и в основном здесь проживают православные люди, которым это чуждо”*. De asemenea, acesta declară în intervalul de timp 5:38 – 8:24: *„Я убеждён, что если будет продвигаться закон о однополых браках, то Народное Собрание примет закон, который будет противодействовать этому на территории Гагаузии. Будет свой закон, который будет против однополых браков, и я уверен, что все коллеги, все 35 депутатов состава Полкома поддержат эту идею, и мы не допустим этого на территории Гагаузии. Я в этом уверен. Я не хочу даже обсуждать на Народном Собрании эту тематику и делать лишнюю рекламу. Позиция Народного Собрания и позиция Полкома едины. Мы за семейные ценности. То, что говорит, что нужны браки и передача наследства, ничему этим людям не мешает пойти к нотариусу и сделать дарственную тому, кому они хотят подарить. Это всё нам прививается из вне. У нас нейтральное, суверенное государство, у нас христианская религия и семейные ценности. Я бы посоветовал этим господам с “GENDERDOC-M” хорошо ознакомиться со статистикой последних лет. У нас демография падает, и нам нужно наоборот поддерживать молодые семьи, которые создают брак между мужчиной и женщиной, поощрять рождение детей, искать решения вопросов в плане экономического развития, создавать рабочие места и думать о государстве”*.

¹ <https://grt.md/obsuzhdaem-vmeste-o-sobytyah-v-minuvshie-vyhodnye-v-stolicze-rm/>

Consiliul a stabilit că Vicepreședintele Adunării Populare a Găgăuziei a declarat că, începând din 2022, Adunarea a adoptat o hotărâre prin care interzice promovarea relațiilor tradiționale LGBT+ pe teritoriul UTA Găgăuzia. Această hotărâre are scopul de a preveni orice activitate a comunității LGBT+. Într-o intervenție a directoarei organizației „GENDERDOC-M”, Angela Frolov, aceasta a întrebat de ce, în cei doi ani de la adoptarea acestei hotărâri, niciun locuitor al Găgăuziei nu a avut curajul să se adreseze deputatului pentru a-și exprima orientarea sexuală. Răspunsul deputatului a fost „и Слава Бору!”.

4.7 Totodată, în cadrul aceleiași emisiuni, preotul orașului Ceadâr-Lunga, Serghei Lazarev a declarat, în intervalul de timp 08:25 - 15:01, următoarele: „Я вообще считаю, что слишком много внимания уделяем этим людям, которые составляют 0,5% от всего населения. У нас действительно в стране много серьезных других вопросов, которым мы должны уделять внимание. Что касается семейных традиций, то есть ясное высказывание в Священном Писании. На первых страницах этой древней книги, под названием Библия, ясно сказано о том, как Господь Бог создал человека. Там сказано, что мужчину и женщину создал Он по образу и подобию своему. Наш Бог христианский это Троица: Отец, Сын и Святой Дух. Человек, это тоже Троица: мужчина, женщина и дети. Господь Бог создал человека с одной единственной целью — для счастья. Чтобы эту цель, это блаженство человеку было удобно достичь, Господь Бог изначально создал человека как семью. Бог создал мужчину, чтобы любила его женщина, а женщина любила мужчину. Из этой любви рождаются дети, в этой любви они растут, воспитываются и также создают свои семьи, делая создание рая. В Священном Писании также есть повествование о двух городах — Содоме и Гоморре, в которых процветала вот эта болезнь. Господь Бог просто сжигает эти города и стер с лица земли, и на месте этих городов до сих пор Мертвое море. Бог свою позицию об этом сказал: это мерзость в Моих глазах И это пример во всех будущих поколениях. Я был участником этого марша. Мне даже дали слово, и я примерно то же самое сказал. Мы были 7-10 священников там. Я не организовывал, я был только участником. Я согласился, потому что это было за традиционные семьи и семейные ценности, а у меня 17 детей”. Totodată, acesta a declarat în intervalul 47:25 - 49:46, următoarele: „От некоторых людей, если бы они сидели тихо дома и не выходили на парады, они бы почувствовали какую-то агрессию, просто сидя дома и любя друг друга так, как они хотят? Но они выходят на парады и активно пропагандируют свои идеи. У нас христианское общество, и для нас эти идеи являются противоестественными, поэтому у общества такая реакция на их парады. Почему это так? Это святость победы, а у нас они победили? Вот эти люди с такой ориентацией? Если они победили, то их охраняет вся полиция Молдовы? и один из их доводов, это то, что в истории всегда это было. Да, они всегда были, это правда, но всегда были и убийства, и воров. Всегда так было, когда человек был изгнан из рая, в человеке есть такие страсти”.

4.8 La fel, în cadrul emisiunii, dna Aliona Cozari, șefă adjunct al Direcției sănătate și protecție socială, UTA Găgăuzia a declarat, în intervalul de timp 26:04 - 29:48: „Госпожа Фралова говорила о дискриминации, о том, что дискриминация это реальная проблема. На сегодняшний день все граждане Республики Молдова равны. Мы не отрицаем права людей, не забываем о многодетных матерях и семьях, которые сталкиваются с трудностями. Мы не дискриминируем этих людей, каждый человек важен в своей семье, и если они поддерживают какие-то другие нетрадиционные виды отношений, я считаю, что это должно быть в семье. Они не исключены, они могут работать, где хотят. Для меня это аморально, поскольку мы живем в христианском обществе. Мы поддерживаем традиции, и всё-таки большинство граждан поддерживает именно традиционные семьи. Если посмотреть в социальные сети, я читала высказывания, связанные с парадом, который прошел в столице, и могу сказать, что большая часть участников этого парада, жители соседних государств, таких как Румыния, Украина и других европейских стран.” De asemenea, aceasta a făcut referire în intervalul 42:46 - 44:29 la următoarele: „Если человеку нравится другой человек другого пола, зачем об этом говорить? Зачем об этом пропагандировать? У меня дети-подростки, и когда мои дети были в социальных сетях и смотрели, вот это всё, сказали: «Мама, это что?» Куда смотрит наше правительство? Мама это разве правильно? На

сегодняшний день, с учетом всех технологий, и все дети сидят в социальных сетях, и это всё видят”.

- 4.9 În finalul emisiunii, dl Tomas Mavroghenis, lider al Organizației de tinert din UTA Găgăuzia a declarat, în intervalul de timp 36:33 – 42:05: „Мы, как молодежная организация, организуем протесты. Наша тема другая, и не буду говорить об этом. По Конституции, участвовать в организации протестов человек имеет право с 14 или 16 лет. Не раз по всему городу задерживали людей, как совершеннолетних, так и несовершеннолетних, по неизвестным причинам. На нашем протесте было несколько человек, и наша задача не была испугать, а показать, что мы против. Нас было около 20 человек, а организация большая. Когда все узнали о параде, мне писали: «Давай что-то сделаем», они были возмущены. Я сказал: «Не надо, мы просто красиво и аккуратно покажем, что мы против. Мы оделись в костюмы, чтобы защитить себя и друг друга, чтобы не загрязнить себя этими тенденциями и у нас были дезинфицирующие средства. Мы шли с самого начала до самого конца. Мы думали о том, чтобы не создать проблем. Когда мы подошли, нас ограничили от парада на 100 метров. Мы не вмешивались, наоборот, люди поддерживали наш протест и кричали. Мужики кричали из окон, рабочие поддерживали молодежь. Они смотрели на нас, и это было приятно, ведь наш народ всё ещё помнит о традиционных ценностях”.
- 4.10 Aplicând criteriile enunțate mai sus, Consiliu relevă că, expresiile vizate au fost transmise în mod public, prin intermediul canalului de televiziune GRT în cadrul emisiunii „Обсуждаем вместе”, transmisă în direct și pe canalul „YouTube” și distribuită pe rețeaua de socializare „Facebook”. Consiliul admite că distribuirea unui anumit conținut în cadrul unei emisiuni difuzate de un canal de televiziune ce se bucură de o popularitate medie la nivel național precum și disponibilitatea acestei emisiuni online prin intermediul rețelei de socializare „Facebook” pe site-ul oficial al „Gagauzia Radio Televizionu”, unde sunt abonați 18.000 de urmăritori, permite accesul la această informație unui număr mare de persoane. Respectiv, în cazul în care discursul a fost ținut în circumstanțele menționate, poate fi apreciată drept certă intenția autorilor de a împărtăși opiniile exprimate unui număr cât mai mare de persoane, prin expunerea declarațiilor în cadrul emisiunii menționate.
- 4.11 De asemenea, apreciind ansamblul elementelor declarațiilor exprimate în cadrul emisiunii prenotate, în particular, conținutul și maniera în care aceasta a fost realizată, Consiliul concluzionează că autorii utilizând expresii denigratoare în adresa comunității LGBT+, promovează un mesaj de excludere a acestui grup de persoane în baza criereriului de orientare sexuală. Aceste valori sunt considerate amurale și străine normelor sociale acceptate, fiind prezentate ca o „boală”. De asemenea, se susține că măsurile legislative care interzic relațiile LGBT+ în Găgăuzia sunt justificate sub pretextul de a limita activitățile comunității LGBT+, promovând exclusiv relațiile heterosexuale. Consiliul observă, de asemenea, că emisiunea include relatarea modalităților de protest împotriva comunității LGBT+ în timpul marșului „Pride” din mun. Chișinău, menționând utilizarea de costume, măști și dezinfectante pentru a „combate” această tendință. În asemenea condiții, Consiliul consideră cert stabilită intenția vorbitorilor de a promova intoleranța față de comunitatea LGBT+ și de a încuraja restricționarea exercitării drepturilor fundamentale de către membrii acesteia. Astfel de expresii au ca scop subminarea egalității tuturor persoanelor, atitudine ce este în totală contradicție cu valorile fundamentale ale unei societăți democratice, care se axează pe respectul și acceptarea diversității.
- 4.12 Totodată, Consiliul nu poate trece cu vederea statutul dlui Nicolai Ormanji, or, deținând calitatea de deputat în UTA Găgăuzia (persoană de demnitate publică și ales al poporului) și funcția de Vicepreședinte al Adunării Populare a Găgăuziei, acesta se bucură de notorietate din partea societății, dar și de încrederea alegătorilor care îi împărtășesc principiile și ideile. În această privință, funcția deținută de dl Nicolai Ormanji comportă și îndatorirea de a nu folosi încrederea și susținerea unei părți semnificative a societății, pentru a cultiva intoleranța sau de a contribui la sau încuraja încălcarea drepturilor omului. În circumstanțele speței, Consiliul acceptă că asemenea declarații, diseminate în public de către o persoană publică, ales al poporului, ar putea fi considerate drept presiune, influență sau îndemn, care au drept scop sau efect discriminarea unui grup de persoane pe baza unui criteriu protejat. În această privință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa că libertatea de exprimare este deosebit de valoroasă pentru aleșii care își reprezintă alegătorii, semnalează

preocupările acestora și le apără interesele². Totodată, Curtea a atenționat că combaterea tuturor formelor de intoleranță face parte integrantă din protecția drepturilor omului și că este extrem de important ca politicienii, în discursurile lor publice, să evite difuzarea unor afirmații care pot să favorizeze intoleranța³.

- 4.13 De asemenea, Consiliul nu poate ignora statutul dlui Serghei Lazarev, preot al orașului Ceadâr-Lunga. Or, fiind reprezentant al ierarhiei Bisericii Ortodoxe din Moldova, dar și lider spiritual al unei părți semnificative a comunității creștin-ortodoxe din țară, este indubitabil faptul că dl Serghei Lazarev se bucură de notorietate și de un nivel înalt de încredere în societate. De altfel, conform datelor disponibile⁴, 96,8% din populația Republicii Moldova se declară creștin-ortodocși. Astfel, făcând uz de statutul său, de influența și de credibilitatea de care se bucură din partea enoriașilor, reclamatul a urmărit să cultive și să promoveze intoleranța față de persoanele LGBT+, marginalizarea și excluderea acestora. Mai mult, dl Serghei Lazarev a participat și protestat în cadrul marșului comunității LGBT+.
- 4.14 Consiliul la act de statutul dnei Aliona Cozari, șef adjunct al Direcției sănătate și protecție socială, UTA Găgăuzia în virtutea căreia, poate oferi interpretări ale evenimentelor curente prin prisma influențelor care au modelat anumite situații și contexte sociale actuale. În lumina acestor raționamente, Consiliul atrage atenția că impactul unor declarații publice cu conținut negativ, exprimate de către persoane notorii este amplificat de percepția publicului larg care ar putea considera un asemenea comportament drept un model de urmat.
- 4.15 La fel, Consiliul nu poate trece cu vederea și statutul dlui Tomas Mavroghenis, lider al Organizației de tineret din UTA Găgăuzia, care în cadrul emisunii a menționat despre numărul mare de membri ai organizației, inclusiv din mai multe regiuni din țară, fapt care îi conferă un anumit nivel de notorietate la nivel local și național, dar și de încredere din partea tinerilor care îi împărtășesc principiile și ideile. În aceste circumstanțe, Consiliul acceptă că asemenea acțiuni de protest, diseminate în mod public, de către un lider al Organizației de tineret din UTA Găgăuzia, ar putea fi considerate drept presiune, influență sau îndemn, care au drept scop sau efect discriminarea unui grup de persoane, pe baza unui criteriu protejat.
- 4.16 În lumina acestor raționamente, Consiliul atrage atenția că impactul unor declarații publice cu conținut negativ, exprimate de către persoane notorii este amplificat de percepția publicului larg care ar putea considera un asemenea comportament drept un model de urmat. În această privință, Consiliul constată că dl Nicolai Ormanji, dl Serghei Lazarev, dna Aliona Cozari și dl Tomas Mavroghenis au făcut uz de încrederea societății pentru a promova și perpetua mesaje de marginalizare a persoanelor LGBT+ în societatea moldavă.
- 4.17 Mai mult, Consiliul observă contextul social și situația particulară de vulnerabilitate a grupului care este ținta declarațiilor dlui Nicolai Ormanji, dlui Serghei Lazarev, dnei Aliona Cozari și dlui Tomas Mavroghenis din cadrul unei emisiuni publice. Or, istoricul de stigmatizare a persoanelor LGBT+ în societatea moldavă este relevat de toate edițiile Studiului privind percepțiile și atitudinile față de egalitate realizat sub egida Consiliului. Conform constatărilor studiului realizat în 2021⁵ dintre toate grupurile minoritare, persoanele LGBT+ constituie grupul cel mai puțin acceptat de către populație. În asemenea condiții, discursurile homofobe și îndemnul la intoleranță, ținute de persoane publice notorii și care se bucură de un nivel înalt de încredere din partea unei părți semnificative a populației, nu fac decât să amplifice tensiunile existente în societate și să sporească vulnerabilitatea grupului în discuție. Or, în condițiile unui nivel de acceptare extrem de scăzut față de comunitatea LGBT+, asemenea discursuri, dincolo de faptul că lezează demnitatea persoanelor vizate, nu pot avea decât efecte nocive și periculoase pentru întreaga societate ducând la ură și violență față de acestea. În legătură cu aceasta, Consiliul constată că nivelul de gravitate a fetei sporește și atinge pragul instigării la discriminare inclusiv din considerentul că autorii discursurilor care sunt persoane publice au optat să-și exprime opiniile în spațiul public în cadrul unei emisiuni publice, nu s-au limitat la o discuție particulară, astfel, orice persoană având posibilitatea să ia cunoștință de conținutul declarațiilor exprimate de autori.

² Hotărârea CtEDO din 12.05.2016 pe cauza Karácsony și alții c. Ungariei (Cererea nr. 42461/13), par. 137.

³ Hotărârea CtEDO din 06.07.2006 pe cauza Erbakan c. Turciei (Cererea nr. 59405/00), par. 64.

⁴ https://statistica.gov.md/public/files/Recensamint/Recensamint_pop_2014/Rezultate/Infografic_RPL2014_2.pdf

⁵ Studiu privind percepțiile și atitudinile față de egalitate, pag. 19:

http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/studiuprivind-perceptiile-si-atitudinile-fata-de-egalitate_study-on-perceptions-and-attitudes-towards-equality.pdf

4.18 Având în vedere ansamblul raționamentelor expuse mai sus, Consiliul califică discursul dlui Nicolai Ormanji, dlui Serghei Lazarev, dnei Aliona Cozari și dlui Tomas Mavroghenis, în eventualitatea faptului diseminării acestuia în cadrul unei emisiuni publice difuzate de canalul de televiziune „TV-Găgăuzia”, drept instigare la discriminare pe criteriul de orietare sexuală. Totodată, Consiliul reiterează că toți cetățenii Republicii Moldova se bucură de drepturi și libertăți egale, fără deosebire de rasă, religie sau convingeri, origine etnică, apartenență politică sau orice alt criteriu. În circumstanțele particulare ale speței, Consiliul concluzionează că aprecierile date de vorbitori, care se bucură de notorietate în societate, nu fac decât să promoveze stereotipurile negative și înjositoare în mass-media la adresa întregii comunități LGBT+, în special atunci când acestea sunt vociferate de persoane notorii în societate, reprezintă instigare la discriminare.

Președinte

Ian FELDMAN